

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ» Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u> Спеціальність: <u>101 Екологія</u> Рік навчання: <u>3-й, семестр 5-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>5 кредитів</u> Назва кафедри: <u>Екології та охорони навколишнього середовища</u> Мова викладання: <u>українська</u>
Лектор курсу	Доктор філософії з агрономії, старший викладач Мазур Ольга Вікторівна
Контактна інформація лектора (e-mail)	mad12olya@gmail.com

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Оцінка впливу на довкілля» є обов'язковою компонентою ОПП Екологія.

Загальний обсяг дисципліни 150 год.: лекції – 32 год.; практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 90 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

При вивченні даної дисципліни можуть використовуватися знання, отримані з таких дисциплін: «Загальна екологія», «Гідрологія», «Ландшафтна екологія», «Методи та засоби вимірювання параметрів довкілля», «Урбоекологія», «Радіоекологія», «Агрохімія».

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні таких дисциплін: «Моніторинг довкілля», «Техноекологія», «Моделювання і прогнозування стану довкілля», виробнича практики, Державна атестація (кваліфікаційна робота), «Рослинництво з основами кормовиробництва».

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Призначення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Оцінка впливу на довкілля» спрямована на отримання здобувачами однієї з важливих і універсальних компетентностей –

володіти системою базових знань для комплексного аналізу стану навколишнього природного середовища, технологій, матеріалів, техніки, обладнання, планів, прогнозів тощо з метою визначення наслідків планованої діяльності для довкілля, зокрема наслідків для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих чинників.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» є формування у здобувачів вищої освіти відповідних компетентностей для вирішення прикладних завдань з екологічної експертизи та професійної оцінки впливу на довкілля і прогнозування небезпечних явищ, які пов'язані з господарською діяльністю суб'єктів господарювання з метою запобігання негативного антропогенного впливу господарської діяльності людини на довкілля.

Завдання вивчення дисципліни

Теоретична та практична підготовка самостійно: використовувати принципи і підходи оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки; формувати розуміння значення і ролі оцінки впливу на довкілля щодо об'єктів господарської діяльності для збереження довкілля та охорони здоров'я людини; аналізувати основні форми та види діяльності, що підлягають обов'язковій оцінці впливу на довкілля та стратегічній екологічній оцінці; опанування навичками прогнозування поведінки екосистеми в умовах певної невизначеності; формування вміння передбачати можливі негативні наслідки впливу діяльності людини на компоненти навколишнього середовища та використовувати набуті знання при вирішенні важливих практичних питань та аналізу процесів під час проведення оцінки впливу та стратегічної екологічної оцінки.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології,

охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові компетентності (ФК):

ФК15. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК19. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

ФК25. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

ПРН03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПРН04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПРН08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН09. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН11. Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.

ПРН12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.

ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

Вивчення дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» формує у здобувачів вищої освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи у парах та групах, методи бесіди, дискусії), робота у

команді (реалізується через: метод роботи у групах), лідерські навички (реалізується через: методи роботи у групах і парах).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля	4	2	8
2	Види діяльності та їх вплив на довкілля	2	2	8
3	Процедура проведення ОВД	2	2	8
4	Гласність та громадське обговорення при проведенні оцінки впливу на довкілля	2	2	8
5	Висновок з оцінки впливу на довкілля	2	2	8
6	Оцінка впливу на якість атмосферного повітря	2	2	6
7	Оцінка впливу на поверхневі та підземні води	2	2	6
8	Оцінка впливу на ґрунти і надра	2	2	6
9	Оцінка впливу на біорізноманіття	2	2	6
10	Основи стратегічної екологічної оцінки	4	2	8
11	Процес проведення стратегічної екологічної оцінки	2	2	6
12	Методологічні основи проведення стратегічної екологічної оцінки	4	2	6
13	Методи стратегічної екологічної оцінки	2	2	6
Разом		32	28	90

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Самостійна робота здобувача вищої освіти організовується шляхом видачі переліку питань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал освітньої компоненти, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виносяться на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та

оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

У процесі роботи над індивідуальними завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

Види самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1	Підготовка до лекційних і практичних занять	30	щотижнево	Усно та письмово
2	Підготовка самостійних питань з тематики дисципліни	30	щотижнево	Усно та письмово
3	Індивідуальне завдання	20	2 рази в семестр	Обговорення усного захисту
4	Підготовка до контрольних робіт та тестування	10	2 рази в семестр	Тестування
Разом		90		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Волошина Н.О., Волошин О.Г. Оцінка впливу на довкілля: навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 150 с.

2. Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. К. : К.І.С., 2014. 88 с.

3. Мельник О.С. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. Навчальний посібник. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2021. 152 с.

4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII: станом на 4 січ. 2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

5. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII : станом на 9 лип. 2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

6. Винярска М.Г., Кітовський В.Л., Кондратюк О.І. Оцінка впливу на довкілля: умови та досвід реалізації в Україні [За ред. Мартинюк А.М., Холодова Н.В.] Рівне, 2021. 181 с.

7. Пацева І.Г., Мельник-Шамрай В.В., Лук'янова В.В. Оцінка впливу на довкілля: навчальний посібник містить теоретичний матеріал для підготовки здобувачів вищої освіти екологічних спеціальностей. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2022. 168 с.

Додаткова література

1. Вихрист С., Єндрюшка Є., Мікуліч Н. та ін. Оцінка впливу на довкілля: Міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи Київ, 2018. 141 с.
2. ДСТУ ISO 14001-97 Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування.
3. ДСТУ ISO 14004-97 Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення.
4. ДСТУ ISO 14010-97 Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Загальні принципи.
5. ДСТУ ISO 14011-97 Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Процедури аудиту. Аудит систем управління навколишнім середовищем.
6. ДСТУ ISO 14012-97 Настанови щодо здійснення екологічного аудиту: Кваліфікаційні вимоги до аудиторів з екології.
7. Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року. Затверджено Законом України від 21 квітня 2011 року N 3268-VI) : Електронний ресурс (дата звертання 26.04.2021 р.).
8. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області: Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2017. 69 с.
9. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Стратегія збалансованого розвитку Вінницької області: екологічна складова. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВАТ «Міська друкарня», 2013. 84 с.
10. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 30 травня 2018 року № 182 «Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля»
11. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 03 вересня 2020 року № 117 «Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля»
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1010 «Про затвердження Критеріїв визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля»
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026 «Про затвердження Порядку передачі документації для надання

висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля»

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 989 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля»

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2020 року № 824 «Про внесення змін у додатки 2 і 3 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля»

16. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» від 13 грудня 2017 р. № 1026. м. Київ.

17. Шутяк С. [за заг. ред. О. Кравченко]. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. 128 с.

18. Tkachuk O., Verhelis V. Intensity of soil pollution by toxic substances depending on the degree of its washout. Scientific Horizons. 2021. Vol. 24, № 3. P. 52–57. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.24\(3\).2021.52-57](https://doi.org/10.48077/scihor.24(3).2021.52-57)

19. Verhelis V., Mazur O. Agro-ecological and toxico-ecological indicators of corn and sunflower agro-ecosystems on sloping lands. In: Agro-ecological potential of soil cover of Vinnytsia region: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 2023. P. 27-46. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-290-6-2>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної екологічної інспекції у Вінницькій області. URL: <https://vin.dei.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Вінницького обласного центру з гідрометеорології. URL: <https://meteo.vn.ua/>

3. Офіційний сайт управління розвитку територій та інфраструктури Вінницької ОВА. URL: <https://www.vin.gov.ua/upr-ter>

4. Офіційний сайт Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області. URL: <https://www.vingudpss.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Басейнового управління водних ресурсів р. Південний Буг. URL: <https://buvrpb.davr.gov.ua/>

6. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

7. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України URL: <http://www.menr.gov.ua/>.

8. Офіційний портал Верховної Ради України <http://iportal.rada.gov.ua/>.

9. Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля
<https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються упродовж семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	8
2	Участь у роботі на практичних заняттях	7
3	Виконання домашніх завдань	5
4	Виконання контрольних робіт, тестування	10
	Всього за атестацію 1	30
Атестація 2		
5	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	8
6	Участь у роботі на практичних заняттях	7
7	Виконання домашніх завдань	5
8	Виконання контрольних робіт, тестування	10
	Всього за атестацію 2	30
Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача		10
Підсумкове тестування		30
	Разом	100

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	задовільно
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Якщо здобувач упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав менше 35 балів, то він не допускається до екзамену.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.